

[Bertel Dahlgaard.]

mark har en speciel Interesse i ikke at deltage i Tysklands Besættelse.

Jeg har endnu en Sag vedrørende den højtærede Forsvarsministers Omraade, som jeg maa omtale. Det drejer sig om visse Oplysninger, der er fremkommet i den meget omtalte Retssag, som Chefen for Generalkommandoen, Generalløjtnant Gørtz, paa Officerstandens Vegne rejste mod Afdelingsleder Erik Jørgensen. Jeg skal ikke i denne Forbindelse gaa ind paa det Emne, der var Retssagens Genstand. Domstolene har jo her truffet en Afgørelse. Derimod ønsker jeg at fremdrage Oplysninger, som fremkom under Retssagen gennem Vidneudsagn af Generalløjtnanten. Det fremgaar heraf, at der i Efteraaret 1939 fandt Samtaler Sted mellem General Gørtz og Frits Clausen, hvorunder Generalen indvilgede i at gennemgaa et af det nazistiske Parti udarbejdet Hærlovsforslag, hvorefter Generalen foretog forskellige Rettelser i Forslaget. Disse Samtaler og denne Gennemgang af Forslaget fandt Sted, uden at Generalen fandt Anledning til at meddele Forsvarsministeren noget herom. Under Partsforklaringen giver Generalen Udtryk for, at han finder dette ganske naturligt. Han siger: Jeg var Chef for Generalstaben, og han — altsaa Frits Clausen — var Folketingsmand.

Se, der er to, som det synes mig, helt ufattelige Ting i denne Sag. For det første, at Hærens øverste Embedsmand finder, at det er en ganske selvfølgelig Ting, at han forhandler om private Militærforslag uden at meddele det til sin Minister. Det er en uskreven Lov i Forholdet mellem den parlamentariske Minister og de højeste Embedsmænd, at disse ikke yder Bistand til private Lovforslags Udarbejdelse uden at underrette Ministeren herom, og jeg vil gerne bede den højtærede Forsvarsminister erklære, om han ikke er enig i, at saadan maa Forholdet være, for at der kan bestaa den Tryghedsfølelse af gensidig Loyalitet, som er saa afgørende for Samarbejdet mellem Ministre og Embedsmænd og dermed for hele det parlamentariske System.

Det andet Forhold, der virker saa rent ud sagt forbløffende ved de Oplysninger, der er fremkommet, er dette, at det overhovedet har været tænkeligt, at Chefen

for den danske Generalstab i Efteraaret 1939 forhandlede med en Mand som Frits Clausen. Efter Generalens Vidneudsagn er Frits Clausen „Folketingsmanden“. Generalen synes ikke et Øjeblik at have tænkt paa, hvad for en Folketingsmand han var, og det paa et Tidspunkt, hvor denne Folketingsmand gik isoleret rundt her inde i Folketingssalen, og hvor næppe nok nogen, bortset fra de enkelte ham nærstaende, kunde tænke paa at veksle Ord med ham. Til Belysning af visse Tilstande her i Landet paa dette Tidspunkt afgiver Billedet af General Gørtz i Samtale med Frits Clausen i Generalkommandoen et forstemmende Bidrag. Det forekommer mig, at det vil være naturligt, at Den parlamentariske Kommission foranlediger, at hele dette Forhold nærmere belyses, saaledes at Materialet til Belysning af Førkrigstidens og Krigstidens Begivenheder ogsaa i denne Henseende kan blive fuldstændigt.

Jeg skal endnu tilføje, at naar jeg her har fremdraget denne Sag, saa har jeg kunnet gøre det med saa meget større Ret, som jeg i Fjor her under Folketingets Forhandlinger tog General Gørtz i Forsvar over for Angreb og Mistæneliggørelser, som jeg da maatte mene var uberettigede og uretfærdige. Ingen beklager mere end jeg, at Generalløjtnanten i Kraft af, hvad der her er kommet frem, er kommet til at staa i en noget anden Belysning.

Jeg vender mig til de Udtalelser i Trontalen, der berører vort Forhold udadtil. Det siges i Trontalen, at Ministeriet lægger Vægt paa at videreføre Samarbejdet med de andre nordiske Lande. Jeg vilde ønske, at disse Udtalelser havde været noget mere bestemte og baaret af noget større Varme. Det er maaske naturligt, at de højspændte Forventninger til Fremtidens nordiske Samarbejde, som Besættelsestiden skabte, ikke har kunnet opfyldes under Efterkrigstidens nøgterne Realisme, og det er maaske forstaaeligt, at der derfor over det nordiske Samarbejde nu ligesom er noget tøvende, noget forsigtigt og afventende. Men der kan ogsaa være en Fare ved her at være for forsigtig. Hvis der gaar lang Tid, hvor det nordiske Samarbejde indskrænker sig til, at vi i de utallige faglige og kulturelle Sammenslutninger nok mødes til festligt Samvær Brødrefolkene imellem, men der